

NOVIČ

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 3. februarija 1855.

List 10.

Kam bomo prišli, če bomo z lesom tako gospodarili kakor sedaj gospodarimo?

Kar bodemo tukaj govorili, zadeva vse naše cesarstvo skupej, ne le posamnih dežel.

Za kurjavo samo hišnih peči potrebuje en človek na leto 1 do poldrugi seženj 36 pavcev dolzih derv. Tako je prerajtal Hain v svoji statistiki. Po tem takim se samo derv ali namesto njih kakega drugega paliva za hišno kurjavo v vsem skupaj v našem cesarstvu požgá od 40 do 60 milijonov sežnjev na leto. Pridela se pa na leto derv okoli 36 milijonov sežnjev, pre moga 25 milijonov centov *), — 10 centov premoga zdá za kurjavo toliko, kot 1 seženj derv. Iz tega je očitno, da se več derv na leto požgá, kakor se jih pridela.

Tesarji, mizarji, kolarji, sodarji in drugi rokodelci potrebujejo na leto naj manj 3 milijone in 600.000 sežnjev lesa.

Fužine požgejo naj manj 2 milijona in pol derv, brez tistega lesa, ki ga v rudnikih sicer potrebujejo.

Kje pa so sedaj še tiste derva, ki jih v solnicah, potašeljnicah, smolarijah, pekarijah, olarijah, žganjarijah, glažutih, opečnicah, cukrarijah, papirnicah, lončarijah, svečarijah, lanišnicah, sušivnicah za sadje in v raznih drugih fabrikah na leto požgá?

Da dobimo saj majhen zapopadek: koliko derv take obertnije in fabrike požgejo, čujmo: kaj nam je slavni prof. Balling o tem povedal:

Od pekarij. Za 100 funtov kruha speči se potrebuje $\frac{3}{50}$ seznja ali blizo 60 funtov mehkih 36 pavcov dolzih derv, in za 40 milijonov ljudi, ki jih živi v avstrijskem cesarstvu, če na vsacega človeka sploh rajtamo 4 cente kruha na leto, 6 milijonov sežnjev.

Od opečnic (cegelnic). Ako se na 1000 opék le $\frac{3}{4}$ seznja okoli 29 pavcov dolzih mehkih derv rajta, se za 2000 milijonov opek, ki se jih v našem cesarstvu na leto izdelá, potrebuje poldrugi milijon sežnjev derv.

Od žganjarij. Za 100 funtov krompirja z 5 funti ječmena, iz katerih se naredi 8 bokalov žganja, se potrebuje $\frac{1}{40}$ sezn. ali 40 funtov mehkega lesa; ako se rajta, da se po vsem cesarstvu na leto napravi 3 milijone veder žganja, se potrebuje derv 375.000 sežnjev.

Od olarij (pivarnic). Za 40 veder piva se potrebuje $\frac{3}{4}$ sež. mehkih derv, za slad iz 100 vagánov ječmena pa $1\frac{1}{4}$ sež.; po takim za 12 milijonov veder ola blizo 300.000 sežnjev derv. Le za te 4 obertnije je tedaj vsako leto 8 milijonov in pol sežnjev derv potreba.

Za železnice — okoli 300 milj dolge — le za kurjavo se smé naj manj rajtati 1 milijon sežnjev derv

brez lesa, ki se potrebuje za njih stavbe, in brez derv, ki jih požgá v poslopijih.

Zdaj pa je treba še za naj manj 1000 mašin, ki jih vodni sopár goni, rajtati blizo 600.000 sežnjev derv.

Gotova resnica je tedaj, da se v našem cesarstvu vsako leto na polveč lesa porabi, kakor se ga pridela. Vsako leto pomanjšujemo tedaj kapital, namesto da bi izhajali z obrestmi (činzi). Kam pa tako gospodarstvo pelje — ni težko zapopasti. Od tod izvira pomanjkanje lesa in derv že v mnogih deželah, — od tod visoka cena njegova, — od tod pa tudi žalostna skušnja, da nekatere avstrijske glažute in fužine, ker morajo derva drago plačevati, ne morejo blaga po taki ceni prodajati kakor ga prodajajo ptuje, ki tedaj zmiraj bolj stiskajo domače in jih spodbijajo.

Te številke, ki smo jih gori razodeli svojim bravcem in ki celó nič niso prenapete, pred prenizke kakor previsoke, očitniše govorijo kakor vse drugo, da naši nasledniki bojo mogli fužine opustiti, da si ne bojo mogli hiš zidati in sto drugih potrebnih stvari napravljati.

„Kaj pač — bo morebiti kdo rekel — naših otrok otroci bojo že kaj drugega najdili, da bojo kurili, če jim bo derv zmanjkalo“ itd.

Nočemo tajiti, da bojo marsikaj morebiti znajdili, pa boljši bi bilo, če bi že zdaj znajdeno bilo, ker bi utegnilo sicer prepozno biti.

Spet drugi pravijo: „bojo pa boljši gospodarili z lesom, bojo gojzde bolje oskerbovali, pridniši za novo rejo skerbeli“.

Žalostno je, ako stariši tako skerbé za svoje otroke in jim vse zapravijo, kar so prejeli od svojih prednikov! Tudi ni res, da nova izreja lesa nadomestuje kar ga manjka, — les ne zraste kakor salata ali pa ajda v malo tednih. V 1 letu zamoremo lep gojzd posekati, v 100 letih pa ne zraste!

Naj nihče ne misli, da smo kakošno besedo preveč rekli, ali da ni ravno že tako žalostno z našimi gojzdi, kakor kdo misli.

Od konca do kraja je taka — in Bogu bodi milo, da je taka!

Kam pa bomo po takim gospodarstvu prišli? — je zastavica, ki jo vsak otrok lahko ugane. Čutimo jo že.

Drugokrat bomo govorili, kaj naj bi se počelo, da bi se žalostni prihodnosti, kolikor je moč, v okom prišlo.

(Allg. L. u. F. Z.)

Moje skušnje

o množenji sadnega drevja po natičih.

Kar sem v 6. listu naših „Novic“ bral od nove znajdbe, da se dá nektero sadno drevje tudi po natičih množiti, ni bilo za me nič ravno novega, ker že pred 15 leti sem že bil prepričan, da se gotovo dá tudi na to vižo drevje množiti, posebno jablane, — za hruške pa se nisem vedil.

Ze sem se mislil takrat oglasiti, ko sem bral v „Novicah“ v 31. listu leta 1853, da višji vertnar

*) Šote gosp. Hain ni v prerajt vzela; ker pa tudi tistih derv ni rajtal, ki se porabijo za kurjave učilnic, gostivnic, pisarnic in drugih poslopij, ktere niso stanovitne stanovališča, ne bo račun zlo navskriž šel zavoljo tega, da šote ni vzela v prerajt.